

Det Kongelig Miljøverndepartement
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo

Deres ref.
20060142-/CBS

Deres brev av

Vår ref.
RRL/LM

Dato
14.03.2008

UTKAST RIKSPOLITISKE RETNINGSLINJER FOR UNIVERSELL UTFORMING – HØRINGSMERKNADER FRA BYGGENÆRINGENS LANDSFORENING

Byggenæringens Landsforening (BNL) viser til utkast til rikspolitiske retningslinjer for universell utforming, og oversender med dette våre høringsmerknader til dette utkastet.

BNL representerer 17 bransjer innen industriproduksjon, bygghåndverk, utførende entreprenørvirksomhet og eiendomsforvaltning. Vi har ca 3700 medlemsbedrifter med til sammen omlag 68.000 ansatte. Alle BNLs bransjer står bak dette høringsbrevet.

Generelt

Utkastet til rikspolitiske retningslinjer angir at universell utforming skal legges til grunn for all planlegging etter plan- og bygningsloven. BNL støtter en målsetning om å gjøre det bygde miljø mer universelt utformet og mer tilgjengelig for alle.

Universell utforming må ivaretas som en del av helheten i komplekse planleggingsprosesser som skal hensynta ulike interesser og forhold som jordvern og landbruk, miljøvern, kulturlandskap og kulturminner, beredskap og trafikksikkerhet. Naturgitte betingelser og overordnet infrastruktur er forutsetninger som krever en åpen tilnærming i planleggingen av enkeltprosjekter. Rikspolitiske retningslinjer for universell utforming må forstås som et planleggingsmessig ideal som skal etterstrebtes og ikke som et absolutt krav som skal gjelde overalt.

BNL ber i den forbindelse om at formuleringen "*etterstrebtes i størst mulig grad*" tas med i punkt 5 i rikspolitiske retningslinjer, og ikke bare i veiledningsteksten:

5. Krav til fysisk utforming

I all planlegging skal følgende etterstrebtes i størst mulig grad:

- a) I byer og tettsteder planlegges (....)

BNL forstår videre at utkastet til rikspolitiske retningslinjer for universell utforming gjelder for den fysiske planleggingen av uteområder og atkomst til bygninger. Det bør fremgå tydelig

BNL er tilsluttet Næringslivets
Hovedorganisasjon - NHO

Byggenæringens Landsforening
Essendrops gate 3
Postboks 7187 Majorstuen, 0307 Oslo
Telefon 23 08 75 00/ Telefaks 23 08 75 01
Organisasjonsnummer 983 060 463
Bankgiro 6003.06.74742
E-post firmapost@bnl.no / www.bnl.no

at retningslinjene ikke gjelder tekniske krav til selve byggverket. Slike tekniske krav må ivaretas av tekniske forskrift etter plan- og bygningsloven.

Forholdet til standard for universell utforming

Standard Norge er i ferd med å utvikle en standard for universell utforming (NS 11001). Standarden vil beskrive konkrete krav til universelt utformede byggverk og tilliggende uteområder. BNL mener at denne standarden bør danne grunnlag for å definere grader av universelt utformede planer. Det bør således være mulig å fremme planforslag som oppfyller deler av standarden uten å være i konflikt med rikspolitiske retningslinjer gitt naturgitte forutsetninger og overordnet infrastruktur.

Høringsbrevet opplyser at det vil bli foretatt en nærmere vurdering av de økonomiske konsekvensene før regjeringen tar endelig stilling til dette. BNL støtter sterkt at det foretas en slik vurdering av de økonomiske konsekvensene når det foreligger mer konkrete føringer for hva som er universell utforming. BNL bistår gjerne i framskaffelse av nødvendig underlag til denne økonomiske vurderingen.

Vi vil i det følgende peke på noen områder som vi ser som utfordrende med tanke på målsetningen om mer universell utforming og økt tilgjengelighet for alle.

Universell utforming krever skjønsmessige vurderinger

Universell utforming er et komplekst og krevende fagfelt hvor man må ha flerfaglig kompetanse om forhold knyttet til bevegelseshemminger, orienteringshemminger, synshemminger, hørselshemminger, kognitiv svikt og miljøhemminger. For bevegelseshemminger kan det settes konkrete, målbare krav (eksempelvis maksimal stigningsforhold for atkomstvei og nødvendig snusirkel for rullestoler), mens det for andre tema er verre å fastsette tilsvarende entydige krav. Planlegging for universell utforming betinger derfor stor grad av skjønsmessige vurderinger. BNL er i den forbindelse opptatt av at slike skjønsmessige vurderinger ikke fører til mindre forutsigbarhet i planleggingsprosessen.

Universell utforming gir større økologisk fotavtrykk og mindre utnyttelse av tomta

I urbane og tettbygde strøk vil tomtene ofte utnyttes så mye som reguleringsplanene tillater. Krav om universell utforming kan medføre dårligere utnyttelse av tomta og svekke økonomien i prosjektene.

Eksempelvis skal biloppstillingsplasser i følge veiledningen T-1459 "Grad av utnytting" inkluderes ved beregning av bebygget areal (BYA). Parkeringsplasser tilpasset biler for rullestolsbrukere tar om lag dobbelt så stor plass som vanlige biloppstillingsplasser. Et krav om at flere parkeringsplasser skal være tilpasset biler for rullestolsbrukere, vil innebære at en mindre andel av tomta kan bebygges. Dette igjen kan gi dårligere økonomi i prosjektet.

For småhus kan krav om universell utforming innebære at husene må utformes med større grunnflate for at alle hovedfunksjoner skal ligge på hovedplanet og være tilgjengelig for bevegelseshemmede (ref. Husbankens livsløpsstandard). Dette tilsier høyere tomteutnyttelse til fordel for innvendige funksjoner i boligene.

Krav om universell utforming for uteområder vil kunne føre til større press på utbygging av flatmark og produktivt jordbruksareal, hvis ikke universell utforming forvaltes etter faglige skjønnsmessige vurderinger for å oppnå universell utforming ”i størst mulig grad”.

Atkomst til bygning

Utkastet til retningslinjer angir i punkt 5c) at ”*Utearealet, herunder felles utearealer i tilknytning til boligbygning, utearealer for skoler og barnehager, fellesområder, offentlige områder m.m., planlegges utformet med tilfredsstillende atkomst for alle, og slik at områdene er brukbare og gir aktivitetsmuligheter for alle.*” Veiledningen angir i punkt 2b) også at universell utforming skal legges til grunn for planlegging av byggeområder for fritidsbebyggelse.

For at atkomstvei skal være tilpasset rullestolbrukere angis ofte til maksimal stigning 1:20. Dette tilsvarer 5 cm stigning per meter atkomstvei.

For større boligbygninger, arbeidsbygninger og publikumsbygg stiller gjeldende teknisk forskrift (TEK) til plan- og bygningsloven allerede strenge krav til atkomst for orienterings- og bevegelsehemmede. Veiledningen til TEK utdyper atkomstforhold ved blant annet å angi maksimalt 1:20 som generelt stigningsforhold for atkomstvei. Siden strenge atkomstkrav allerede er regulert i forskriften, vil rikspolitiske retningslinjer om universell utforming i praksis ha liten betydning for atkomsten til slike større bygninger.

For småhus og fritidsbebyggelse, derimot, vil rikspolitiske retningslinjer om universell utforming ha store konsekvenser. I småhusområder i skrånende terreng vil det i praksis være umulig å tilfredsstillende krav til stigningsforhold 1:20 for alle atkomstveier og alle utearealer uten å gjøre svært store terrenginngrep.

BNL mener at faglig skjønn må kunne utøves i den enkelte plansaken. Det må aksepteres at det ikke er mulig å oppnå 100 % universell utforming i alle utbyggingsområder etter den kommende standardens definisjoner. Et utbyggingsområde må kunne aksepteres som tilstrekkelig universelt utformet selv om kun en andel av bebyggelsen har atkomstvei og utområder tilpasset orienterings- og bevegelsehemmede ut fra en samlet vurdering av prosjektets muligheter og krav.

Tilsvarende problemstillinger gjelder småhusbebyggelse hvor alle leilighetene ikke har inngangsdør på bakkeplan. En streng tolkning av atkomstkravet for universelt utformede boliger vil for eksempel innebære at horisontaldelte tomannsboliger, firemannsboliger, toetasjes lavblokker m.m. ikke lenger kan oppføres uten heis til andre etasje. Dette vil i så fall få store konsekvenser for boligutformingen.

Med bakgrunn i dette mener BNL at det må utøves stor grad av skjønn i praktiseringen av nye rikspolitiske retningslinjer for universell utforming, og at krav om full universell utforming ikke nødvendigvis må gjelde for alle bygg i et område.

Sikkerhet for alle

Det vises til punkt 2 i veiledning hvor det angis at ”Forhold som trygg evakuering ved brann og andre liknende hendelser for alle brukere, uavhengig av om de er funksjonsfriske eller har nedsatt bevegelse- eller orienteringsevne, må sikres, enten gjennom tekniske løsningsvalg eller ved at behovet for assistanse ved evakuering sikres på annen måte”.

BNL forstår med dette punktet at uteområder og atkomst til byggverk skal planlegges med tanke på framkommelig for brannbiler og slokkemannskap, og at punktet ikke adresserer tekniske krav til byggverket. BNL vil kommentere at dersom rikspolitiske retningslinjer for universell utforming forutsetter at alle byggverk i en brannsituasjon skal være tilpasset personer med sterkt nedsatt bevegelse- eller orienteringsevne, så innebærer dette at alle nye bygg må prosjekteres ut fra risikoklasse 6 (strengeste klasse). De økonomiske konsekvensene av dette vil bli store ved at mange bygg, spesielt boliger, vil få øket krav til brannmotstand for konstruksjonene eller krav om brannsprinkling. Det bør presiseres at rikspolitiske retningslinjer ikke skal brukes for å innføre en ny type tekniske krav i planer og planbestemmelser, ut over det som fremgår av teknisk forskrift.

Med vennlig hilsen

Byggenæringens Landsforening

Sverre A Larssen
Adm. dir.